

FN FAKTA.

GLOBALA MÅLEN: MÅL 1 – INGEN FATTIGDOM

Foto: UN Photo/Amanda Vossard

Jadayah Spencer från International Youth Leadership Institute talar vid ett möte om fattigdom och utbildning i FN-högkvarteret.

En värld utan fattigdom ej längre inom räckhåll

Mål 1 i Agenda 2030 handlar om att avskaffa fattigdomen i världen. Ansträngningarna för att minska fattigdomen har globalt sett varit framgångsrika under lång tid men på senare tid har den positiva utvecklingen mattats av. I dagsläget är bedömningen att målet att avskaffa den extrema fattigdomen inte kommer att kunna nås till 2030.

”Vi är den första generationen som kan avskaffa fattigdomen och den sista som kan stoppa klimatförändringarna”, sa FN:s dåvarande generalsekreterare Ban

Ki-moon i samband med att världens ledare 2015 antog Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling. Kurvan som visar andelen människor

på jorden som lever i extrem fattigdom* hade då minskat stadigt under en lång följd av år: från 36 procent 1990 till 16 procent 2010 och sedan till 10 procent

1 INGEN FATTIGDOM

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG:s) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det första av de 17 målen: ingen fattigdom.

2015. En stor del av minskningen stod Ostasien för där fattigdomen minskat från 52 procent 1990 till mindre än en procent 2015. Det är mot bakgrund av denna positiva utveckling som man ska se de ambitiösa globala målen där det första i raden, mål 1, handlar om att avskaffa fattigdomen i världen till 2030.

Sedan 2015 har framstegen dock mattats av och enligt preliminära beräkningar levde 8,6 procent av jordens befolkning i extrem fattigdom 2018. Om nuvarande trend står sig kommer 6 procent av mänskligheten fortfarande att vara fattiga 2030.

Vilka är då de fattiga? Enligt FN:s siffror finns 80 procent av världens fattiga på landsbygden. Av alla landsbygdsbor lever 17,2 procent i extrem fattigdom vilket är tre gånger fler än de som bor i och omkring städer, där 5,3 procent av befolkningen är fattig. Kvinnor och flickor är överrepresenterade i gruppen samtidigt som närmare hälften av alla människor som lever i extrem fattigdom är barn under 14 år.

Situationen för den fattiga landsbygdsbefolkningen förvärras av väpnade konflikter och, i ökande grad, av klimatförändringar. Men att minska fattigdomen hos de mest utsatta grupperna är ingen lätt uppgift då den ofta beror på en komplex sammansättning av sociala, politiska, ekonomiska och miljömässiga faktorer. Att bygga kraftfulla sociala skyddsnet, samtidigt som mer resurser avsätts till grundläggande samhällsservice, kan hjälpa de mest utsatta att finna en väg ut ur fattigdomen.

De länder där den extrema fattigdomen biter sig fast är låginkomstländer och länder som är drabbade av väpnad konflikt och social oro, många av dem i Afrika söder om Sahara. Av de 736 miljoner människor som levde i extrem fattigdom 2015 återfanns merparten – 413 miljoner – i denna region. Siffran har stigit på senare år och Afrika söder om Sahara hyser nu fler människor i extrem fattigdom än i alla övriga delar av världen sammantaget. Kraftfulla politiska beslut och åtgärder kommer att krävas för att bryta den onda trenden.

Tvärt emot vad man kan tro är det inte säkert att man har en dräglig levnadsstandard bara för att man har jobb. Av anställda arbetare och deras familjer runt om i världen levde 8 procent i

Mål 1 – avskaffa fattigdom

Delmål 1.1

Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar* per dag. (*Sedan de globala målen antogs har siffran justerats till 1,90 USD/dag)

Indikator 1.1.1: Andel av befolkningen som lever under den internationella fattigdomsgränsen efter kön, åldersgrupp, arbetsstatus och geografiskt område (stad/landsbygd)

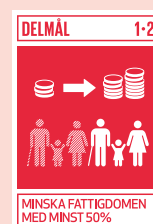

Delmål 1.2

Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

Indikator 1.2.1: Andel av befolkningen som lever under den nationella fattigdomsgränsen efter kön och åldersgrupp

Indikator 1.2.2: Andelen män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner

Delmål 1.3

Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

Indikator 1.3.1: Andel av befolkningen som omfattas av socialt grundskydd och sociala skyddssystem, fördelat på kön, barn, arbetslösa, äldre, personer med funktionsnedsättning, gravida kvinnor, nyfödda, arbetsskadade personer samt de fattiga och utsatta

Delmål 1.4

Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

Indikator 1.4.1: Andel av befolkningen som lever i hushåll med tillgång till grundläggande tjänster

Indikator 1.4.2: Andel av den totala vuxna befolkningen som har säkra markrättigheter, med stöd i juridiskt erkänd dokumentation, och som upplever att deras rätt till mark är säker, fördelat på kön och typ av besittning

extrem fattigdom 2018, trots att fattigdomen bland arbetare minskat kraftigt under de senaste 25 åren. Situationen är som mest alarmerande i Afrika söder om Sahara där 38 procent av arbetarna och deras familjer är fattiga. Fattigdomen är större bland gruppen unga arbetare mellan 15 och 24 år jämfört med vuxna arbetare.

SKRIVNINGAR I MÅL 1

Den fullständiga skrivningen av mål 1 är "Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt" (End poverty in all its forms

everywhere). För att kunna kommunicera de globala målen bättre har benämningen av varje mål givits en kortform, i detta fall "Ingen fattigdom".

Ser man till delmålen handlar det första (1.1) om att avskaffa den extrema fattigdomen som 2015 definierades som att leva på under 1,25 dollar om dagen. Siffran har sedan dess skrivits upp och idag räknas man som extremt fattig om man lever på under 1,9 dollar om dagen.

Men fattigdom handlar inte bara om inkomst. Det handlar också – bland annat – om brist på makt, frihet, in-

MÅL 1

i alla dess former överallt

Delmål 1.5

Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

Indikator 1.5.1: Antalet dödsfall, saknade personer och direkt drabbade till följd av katastrofer per 100 000 invånare

Indikator 1.5.2: Direkt ekonomisk förlust till följd av katastrofer i förhållande till BNP (bruttonationalprodukten)

Indikator 1.5.3: Antalet länder som antar och genomför nationella strategier för katastrofriskreducering i linje med Sendai FDRR 2015-2030

Indikator 1.5.4: Andelen lokala myndigheter som antar och genomför lokala strategier för katastrofriskreducering i linje med nationella strategier för katastrofriskreducering

Delmål 1.a

Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklings-samarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom.

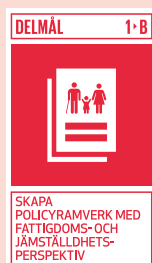
Indikatorerna för detta delmål revideras i mars 2020 (se <https://unstats.un.org/sdgs>).

Delmål 1.b

Upprätta sunda policyramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

Indikatorerna för detta delmål revideras i mars 2020 (se <https://unstats.un.org/sdgs>).

flytande, hälsa, utbildning, socialt skydd och säkerhet, vilket gör att man brukar tala om multidimensionell fattigdom.

I linje med detta synsätt handlar mål 1:s andra delmål (1.2) om att ”minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner”. 1,3 miljarder människor på jorden beräknas leva i multidimensionell fattigdom. Av dessa är hälften barn under 18 år.

Mål 1 handlar vidare om att se till att människor i alla länder får tillgång till

grundläggande sociala skyddsnät (delmål 1.3), att de har lika rätt till ekonomiska resurser och att rättvisa råder bland annat när det gäller äganderätt, arv och finansiella tjänster (delmål 1.4) samt att minska människors utsatthet och sårbarhet ”för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer” (delmål 1.5).

Efter de fem sifferdelmålen finns två bokstavsmål (1.a och 1.b) som snarare handlar om metoder för att de första delmålen ska kunna nås. De handlar

Foto: Ponsuak Kunsu/Wesphotos

I Ostasien minskade fattigdomen från 52 procent 1990 till mindre än en procent 2015. Bilden är från Seoul, Sydkorea.

om att säkra de resurser och upprätta de regelverk som krävs för att delmålen 1.1 till 1.5 ska kunna nås (se rutan här ovanför).

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 230 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna. Varje land får själv välja om landet vill rapportera sitt arbete för att nå målen vid FN:s högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF), som hålls i New York varje år.

Den fullständiga texten till mål 1 samt de indikatorer som är kopplade till delmålen framgår av rutan till vänster.

SVERIGE OCH MÅL 1

Fattigdomsbekämpning är ett övergripande mål för den svenska biståndspolitik. Den svenska biståndsmyndigheten Sida skriver på sin webbsida att svenskt bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och under förtryck. Vidare slår myndigheten fast att den skiljer på fyra olika dimensioner av fattigdom: resurser; möjligheter och val; makt och inflytande samt mänsklig säkerhet.

Genom det internationella biståndet bidrar Sverige både till att säkra resurser och upprätta de policyramverk som krävs för att låginkomstländer ska kunna minska fattigdomen bland sina invånare och bygga upp sociala trygghetssystem. Ytterligare insatser för att bidra till fattigdomsbekämpningen i världen görs av andra aktörer i det

Foto: UN Photo/Haraldane Dicko

80 procent av världens alla människor som lever i extrem fattigdom finns på landsbygden. På bilden en jordbrukare i Gao, Mali.

svenska samhället, däribland organisationer i civilsamhället och andra myndigheter på olika nivåer.

När det gäller fattigdom i Sverige kan man konstatera att Sverige har ett väl utbyggt välfärdssystem och en hög levnadsstandard, men att en officiell nationell definition av fattigdom saknas. Enligt FN:s Sustainable Development Report 2019 har Sverige redan uppnått mål 1 men ökande inkomstskillnader och högre andel som lever i relativ fattigdom** innebär att även vi har utma-

ningar inom området. Den inkomstrelaterade ojämlikheten har ökat mer i Sverige än i något annat OECD-land sedan 1990 och ligger på den högsta nivån i Norden. ■

* *Extrem fattigdom innebär i dagsläget att en människa lever på under 1,9 US-dollar om dagen.*

** *Relativ fattigdom enligt EU:s definition innebär att en person har en inkomst efter skatt som underskrider 60 procent av landets medianinkomst.*

Foto: Svenska FN-förbundet

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 1? Vi ställde frågan till Annelie Börjesson, ordförande.

– Svenska FN-förbundet har en bred verksamhet på olika plan som gör skillnad för människor som lever i fattigdom. Genom våra tre projekt Flicka, Skolmat och Minor har vi en direkt påverkan på utsatta människors liv. Flicka handlar bland annat om att rädda flickor från barnäktenskap så att de i stället kan utbilda sig och ta kontroll över sina liv, något som skapar välstånd både för den enskilda flickan såväl som för hennes samhälle. Genom Skolmat får utsatta barn gratis mat i skolan vilket ger en rad positiva effekter, som bättre hälsa, ökad skolgång, bättre studieresultat och mer välmående familjer och lokalsam-

hällen. Projektet Minor innebär bland annat att viktig mark kan röjas så att bönder kan odla sin jord och föräldrar tors skicka sina barn till skolan.

– På hemmaplan bedriver vi ett omfattande och mångfacetterat arbete för att informera om FN och få igång olika samhällsaktörer när det gäller globala frågor i allmänhet och Agenda 2030 i synnerhet. Tillsammans med vårt opinionsbildande arbete får detta effekt på exempelvis biståndsviljan så att Sverige kan fortsätta att bedriva ett omfattande utvecklingsamarbete, inte minst genom de olika FN-organen. FN-förbundet bedriver också eget utvecklingsamarbete tillsammans med våra systerförbund i olika länder som bidrar till minskad fattigdom.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

De 17 globala målen för hållbar utveckling syftar till att minska fattigdomen i världen och skapa en hållbar utveckling. Det finns många sätt för var och en av oss att bidra – här är några förslag på vad DU kan göra:

Bli månadsgivare!

Bli månadsgivare till något av FN-förbundets projekt Flicka, Skolmat eller Minor! Projekten bidrar vart och ett på sitt sätt till minskad fattigdom och en bättre värld. Att bidra kontinuerligt, som månadsgivare, är särskilt värdefullt då det skapar stabilitet och långsiktighet i insatserna. Se fn.se/manadsgivare eller swisha en engångsgåva till 90 05 638 och ange Flicka, Skolmat eller Minor.

Utbilda dig!

Kunskap är grunden för all förändring. Om du vill lära dig mer om Agenda 2030 och de globala målen kan du gå FN-förbundets B-kurs om FN:s arbete för hållbar utveckling. Dessutom ordnas regelbundet kostnadsfria seminarier som tar upp de globala målen ur olika perspektiv. Läs mer och hämta material och inspiration på fn.se/agenda2030 och fn.se/kalender.

Engagera andra!

För att vi ska kunna minska fattigdomen i världen behöver vi bli fler som engagerar oss för de globala målen. Du kan delta genom att prata om dem på jobbet, i skolan eller med vänner. FN-förbundet har gratis material som både kan lånas och beställas. Som medlem i en FN-förening har du även tillgång till andra verktyg och till ekonomiskt stöd för att genomföra projekt. Se fn.se/agenda2030.